

Ongebaande wegen?

Verder in dit nummer:

Werkconferentie ongebaande wegen:

Kansen voor journalisten

(Frank Siddiqui)

Voorbeelden uit Engeland

(Terry Williams)

Ondersteuning door On-file

(Arnob Chakrabarty)

Plannen voor Nederland

(verslag discussie)

The African Media Congress

Fondsen

Trainingen

Vluchtelingenlink

Van juli 2004 tot juli 2005 voerden Mira Media en Stichting Mondiale Samenleving (SMS) het project Vluchtelingenlink uit. Doel van dit project was de zichtbaarheid van vluchtelingen in de media en in het publieke debat te vergroten.

In dat kader werden mediatrainingen voor woordvoerders en deskundigen met een vluchtelingenachtergrond uitgevoerd en werden discussiebijeenkomsten met journalisten en vluchtelingen georganiseerd.

In de trainingen en discussies werd aandacht besteed aan zaken als 'deelname aan het publieke debat', 'beeldvorming over vluchtelingen', en 'actief zijn in de media'.

In deze brochure vindt u verslagen, conclusies en aanbevelingen met betrekking tot dit laatste onderdeel.

Bij de uitvoering van het project werd samengewerkt met een groot aantal organisaties, waaronder On file, Vluchtelingenorganisaties Nederland (VON), Imagine IC, Vluchtelingenwerk Nederland en Fontys, school voor de journalistiek.

Het project werd mede mogelijk gemaakt door het Europees Vluchtelingenfonds en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

SCHAKEL MET DE MULTICULTURELE SAMENLEVING

SMS
stichting mondiale
samenleving

Vluchtelingen en de media

Vluchtelingen filmen een optreden tijdens een festival
(Foto: Klaas Fopma, Hollandse Hoogte)

De journalistiek is lange tijd een wit bolwerk geweest waar migranten maar moeilijk toegang toe hadden. Daar begint langzaam verandering in te komen. Namen van Surinaamse, Turkse en Marokkaanse journalisten beginnen heel geleidelijk de colofons van dagbladen en tijdschriften te vullen, en bladen als het Marokkaanse M'zine en Sen van de Turkse Senay Özdemir openen de weg voor andere journalisten met een niet Nederlandse achtergrond. De TV en radio zijn al wat langer aan het verkleuren, en niet alleen aan de 'voorkant'. Natuurlijk zijn presentatoren als Prem, Rayman of Samira Abbas het meest zichtbaar, maar op de aftiteling van de programma's verschijnen ook steeds vaker niet Nederlands klinkende namen van mensen die achter de schermen werken. Het aandeel dat vluchtelingen hebben in de interculturalisatie van de media lijkt op het eerste gezicht echter klein te zijn. Dat is opvallend, omdat een relatief grote groep vluchtelingen in hun eigen land actief was in de media. Niet zelden maakten juist hun journalistieke werkzaamheden dat zij moesten vluchten.

Toch zijn vluchtelingenjournalisten wel degelijk actief in de Nederlandse media. Ze zijn alleen niet zo zichtbaar. Voor een deel omdat ze zichzelf

niet als vluchteling afficheren, voor een ander deel omdat ze met name schrijven, en vooral filmen, over hun eigen situatie en de situatie in de herkomstlanden en veel minder vaak over algemene onderwerpen.

De deskundigheid en ervaring van deze journalisten zou echter breder ingezet kunnen worden. Mira Media en Vluchtelingenorganisaties Nederland (VON) organiseerden daarom de werkconferentie 'Ongebaande wegen'. Onderwerp van de conferentie: hoe denken vluchtelingen over de Nederlandse media en hoe zien ze hun eigen rol daarin? Welke belemmeringen of stimulansen zien zij om actief te worden in de media? En welke mogelijkheden zijn er om hun inzet te verbreden? De discussie werd gevoerd aan de hand van voorbeelden uit binnen- en buitenland.

Voorts leverde Vluchtelingenlink een bijdrage aan het African Media Congress, waarin een aantal in Nederland werkende Afrikaanse journalisten met elkaar en met Nederlandse deskundigen discussieerden over het werken als journalist in een Nederlandse context.

In deze brochure vindt u verslagen van deze bijeenkomsten, maar ook tips, suggesties en adressen.

Helpdesk Studie en beroep

Vluchtelingen die werk of een opleiding in de media zoeken, kunnen voor advies terecht bij het Servicecentrum van Mira Media. De medewerkers van het Servicecentrum geven loopbaanadvies of verwijzen door naar cursussen en mogelijke instroomprojecten in de mediasector. Veel van deze informatie is te vinden op de website www.miramedia.nl. Via de digitale nieuwsbrief 'Mediaprof' houdt de helpdesk mediaprofessionals op de hoogte van vacatures in de media en van actuele ontwikkelingen rondom media en etnische minderheden. De helpdesk beschikt over een netwerk van mediaprofessionals van verschillende afkomst. Voor hen organiseert het Servicecentrum trainingen en ondersteuning op maat.

Helpdesk Studie en beroep

Sharmila Badloe; 030-2324001

s.badloe@miramedia.nl

Ondersteuningsmogelijkheden voor film- en TV producties

Nederlands Fonds voor de Film

Het Nederlands Fonds voor de Film is één van de cultuurfondsen die de overheid in het leven heeft geroepen om culturele activiteiten te stimuleren.

Om de gang naar het Fonds voor (nieuwe en nog niet zo ervaren) aanvragers te vergemakkelijken en aan te moedigen is besloten om een wekelijks spreekuur in te stellen. Dit spreekuur is bedoeld voor het stellen van algemene vragen als: hoe werkt het Fonds, hoe dien ik mijn filmplan in, wat kan ik verwachten nadat ik het heb ingediend, wat zijn de regels voor het indienen van een bezwaarschrift? Het Fonds wil graag filmtalent onder allochtone filmmakers bereiken en hen behulpzaam zijn bij het indienen van aanvragen. Daarom wordt in het bijzonder deze groep uitgenodigd om gebruik te maken van dit initiatief. Van te voren dient een afspraak te worden gemaakt. Er wordt per persoon een half uur uitgetrokken. Meer informatie: www.filmfund.nl

Het stimuleringsfonds

De doelstelling van het Stimuleringsfonds is door middel van subsidiëring de ontwikkeling en de productie van culturele radio- en televisieprogramma's te bevorderen.

Naast publieke omroepinstellingen kunnen ook particuliere ontwikkelingsubsidie voor radio- en televisieprogramma's, in het bijzonder documentaires, aanvragen.

Meer informatie: www.stimuleringsfonds.nl

Hoe is het gesteld met de positie van vluchtelingen in de media? En welke mogelijkheden zijn er om een grotere inbreng van vluchtelingen in de media te krijgen? VON en Mira Media organiseerden daarover op 18 juni een discussie.

Aanzetten tot discussie werden gegeven door de journalist en communicatieadviseur Frank Siddiqui, de uit Engeland afkomstige Terry Williams en Arnob Chakrabarty van On File. De discussie leidde tot twee concrete plannen die het komende jaar uitgewerkt zullen gaan worden.

Ongebaande wegen: Vluchtelingen en de media

Frank Siddiqui; de rol van media wordt overschat

De presentatie van Frank Siddiqui bestond uit twee delen. Een analyse van de wijze waarop de media in de afgelopen jaren aandacht hebben besteed aan vluchtelingen, en een aantal tips en suggesties voor vluchtelingen die actief willen worden in de media.

De beginstelling van Siddiqui is dat de media helemaal niet zo'n grote rol spelen of hebben gespeeld in de beeldvorming over vluchtelingen. Die beeldvorming komt elders tot stand en de media doen daar alleen maar verslag van. Soms inadequaat, maar zelden bewust manipulerend. In de wijze waarop de media berichten over vluchtelingen volgen zij de tijdgeest. En die tijdgeest is in de loop der jaren veranderd. Historische gebeurtenissen, politieke keuzes, omvang en herkomst van groepen vluchtelingen bepalen op welke wijze tegen vluchtelingen aangekeken wordt en hoe over hen wordt bericht. De koude-oorlog sfeer was de context voor de opvang van Hongaren in de jaren vijftig. De nasleep van de woelige jaren zestig en overwegend linkse kabinetten vormden de context voor de overwegend positieve berichtgeving over vluchtelingen uit de rechtse dictaturen in Portugal, Zuid Amerika en Griekenland in

de jaren zestig en zeventig. Met de komst van grote groepen laag opgeleide vluchtelingen brokkelt in de jaren tachtig het draagvlak voor de opvang van vluchtelingen af. Dat wordt nog versterkt door de schaalvergroting en verdere institutionalisering van de opvang van vluchtelingen en asielzoekers met onder meer grote AZC's in kleine gemeentes en door een verslechterend economisch klimaat.

Siddiqui is nogal ambivalent over de rol die vluchtelingjournalisten kunnen spelen bij de beeldvorming over vluchtelingen. Het is moeilijk voor migranten en vluchtelingen een positie in de media te krijgen. Ten minste twee zaken spelen daarbij een rol. De taal, en de heersende redactiecultuur. Zeker voor de gedrukte media is een goede beheersing van de Nederlandse taal zeer gewenst. Als schrijvend journalist wordt je immers ook afgerekend op je taalgebruik. Maar minstens zo belangrijk is de heersende redactiecultuur bij veel media. Migrant en vluchtelingen komen wel steeds vaker binnen bij die redacties, maar ze haken ook weer snel af omdat ze zich niet willen of kunnen aanpassen aan die redactiecultuur. Dat zou ook niet moeten, vindt Siddiqui. Je kunt als vluchteling-journalist maar het beste van je eigen sterke kanten uitgaan: je netwerken, ervaringsdeskundigheid en inzichten. Dat kan betekenen dat je vooral op multiculturele onderwerpen wordt gezet en als alibi-Ali voor de Nederlandse journalisten gaat fungeren. Het is maar de vraag of je dat ook wilt. Daarnaast constateert hij dat er in de audiovisuele media veel meer mogelijkheden liggen voor vluchtelingen journalisten. Niet alleen omdat taalvaardigheid daar een minder grote rol speelt, maar ook doordat de structuren daarin wat diverser en losser zijn en er wat meer ondersteuningsmogelijkheden zijn (zie kader hiernaast).

In de discussie naar aanleiding van de presentatie van Siddiqui komen nog twee andere aspecten naar voren met betrekking tot de geringe inbreng van vluchtelingen in de journalistiek. De eerste is dat enkele aanwezigen die in hun eigen

land journalist waren zeggen dat zij zich in Nederland onzeker voelen en daardoor hier moeilijk aan de bak komen. Over de achtergronden van die onzekerheid wordt verschillend gedacht. De een zegt dat die voortkomen uit de ervaringen in het eigen land, een ander vindt juist dat zij doordat ze de Nederlandse mediawereld nog niet goed kent moeilijk kan manoeuvreren. Hoewel de mogelijkheden voor journalisten in haar eigen land eigenlijk beperkter waren dan in Nederland, kende zij daar de trucjes en listen om toch goede reportages te kunnen maken. Die trucjes en listen heb je in Nederland ook nodig, maar ze zijn van een heel andere aard.

Het tweede aspect is de geringe gevoeligheid voor multiculturele onderwerpen bij opleidende journalistiek. Een studente aan de school voor journalistiek merkt op dat in die opleiding nog steeds erg weinig aandacht is voor de multiculturele samenleving en dat zij als kind van een vluchteling dat bijna niet kan bevatten.

Terry Williams: contacten, contacten en nog eens contacten

Terry Williams was voor MediaWise betrokken bij het RAM project. Een project in Engeland, gericht op het bevorderen van een adequate beeldvorming over vluchtelingen, onder andere door vluchtelingenjournalisten te ondersteunen en vluchtelingenorganisaties en de media met elkaar in contact te brengen. Williams geeft een aantal voorbeelden van hoe het RAM project werkte:

- organiseren van werkbezoeken van vluchtelingenorganisaties aan (vaak regionale) kranten en omroepen. Doelen: contacten leggen tussen journalisten en vluchtelingen, maar ook journalisten een beeld geven van hoe de media werken;
- organiseren van ontmoetingen tussen vluchtelingenorganisaties, journalisten en persvoorlichters, vooral in het kader van netwerkvorming;
- opzetten van regionale medianetwerken van journalisten, vluchtelingen en vrijwilligers om de berichtgeving over vluchtelingen te monitoren, maar ook om mediatrainingen te organiseren of informatieprojecten te entameren;
- geven van workshops en trainingen, om de vaardigheden en het zelfvertrouwen van vluchtelingenjournalisten te versterken;
- onder de aandacht brengen van de rol en mogelijkheden van vluchtelingenjournalisten bij mediaorganisaties, onder meer via een door vluchtelingen gemaakte film (zie kader hiernaast) en het zoeken en aanbieden van werkervaringsplaatsen voor hen.

Met name de regionale medianetwerken zijn zeer succesvol en hebben geleid tot meer begrip voor de positie van vluchtelingen, directere contacten tussen journalisten en vluchtelingenorganisaties en een adequatere berichtgeving over onderwerpen die vluchtelingen betreffen.

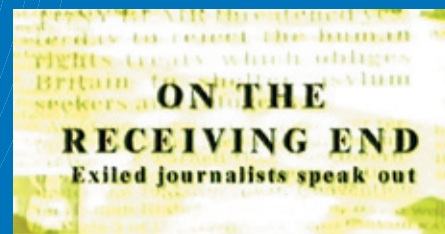
Williams begrijpt dat de situatie in Nederland in een aantal opzichten niet te vergelijken is met die in Engeland, maar denkt dat veel elementen uit het RAM project ook in Nederland toepasbaar zouden kunnen zijn. Hij staat open voor vragen uit Nederland (info@mediawise.org.uk). Belangstellenden kunnen ook kijken op www.ramproject.org.uk of The Ram Report bestellen bij Mediawise of Mira Media (info@miramedia.nl; €15 inclusief verzendkosten).

African Media Congress

Van 3 tot en met 5 december 2004 bespraken in Nederland wonende en werkende Afrikaanse journalisten met elkaar en met deskundigen uit Nederland en andere landen welke rol zij als journalist in Nederland kunnen spelen. De conferentie was een mengeling van workshops, vergaderingen en trainingen. Twee trainingen werden door Mira Media verzorgd in het kader van vluchtelingenlink: de journalist en radio- en televisiepresentator Rocky Tuhuteru gaf een inleiding over het Nederlandse medialandschap, doorspekt met tips en praktijkervaringen. Bart Top, voormalig hoofdredacteur van het tijdschrift over de multiculturele samenleving Contrast, en coördinator van de werkgroep Media en Migranten van de NVJ, ging in op de overeenkomsten en verschillen bij het maken van tijdschriften in Nederland en in Afrika.

Organisator Elvis Iruh van het tijdschrift 'the Voice' zei daarover in een interview met het Mira Magazine onder meer: er is zeker een verschil in stijl. In Afrika is het gewoon om opinie, nieuws en ontspanning met elkaar te mengen, ook binnen één artikel. In westerse tijdschriften is dat veel meer gescheiden. Daarnaast zijn artikelen in Afrikaanse bladen vaak veel persoonlijker. In de conferentie praten we over die verschillen. Niet om er een waarde-oordeel over uit te spreken, maar om bewuster met die verschillen en overeenkomsten om te kunnen gaan. Meer informatie over "the voice": www.thevoice.nl

"On The Receiving End": Exiled journalists speak out

Het Britse RAM project produceerde in 2005 een 15 minuten durende video met en over gevluchte journalisten in Engeland. Doel van de video is mediawerkgevers en beleidsmakers een beeld te geven van der ervaringen, maar ook van de inzichten en capaciteiten van deze vluchtelingen. De video laat zien hoe deze vluchtelingen denken over de wijze waarop de Britse media omgaan met de beeldvorming over vluchtelingen. Fragmenten uit de video zijn als trailer te bekijken op: <http://www.ramproject.org.uk/video.htm>

Arnob Chakrabarty: On File als podium voor vluchtelingenjournalisten

Arnob Chakrabarty presenteert

On File; de organisatie is in 1996 opgericht op initiatief van de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ), Vluchtelingenwerk Nederland en Cultureel en Politiek Centrum De Balie om vluchtelingenjournalisten de gelegenheid te bieden onderling contact te hebben en ook contact te hebben met Nederlandse journalisten.

Sinds eind 2001 staat de organisatie niet alleen open voor journalisten, maar ook voor gevluchte schrijvers. On File is niet zozeer een vakbond als wel een zelforganisatie van vluchtelingenjournalisten en -schrijvers. On File organiseert evenementen voor haar leden, variërend van trainingen tot en met het gezamenlijk vervaardigen van producties. Individuele leden kunnen hun producten en vaardigheden etaleren via de website van On File. De leden van on-file zijn zowel actief in de gedrukte media als in de audiovisuele media.

Meer informatie over On File is te vinden op www.on-file.nl.

Discussie mondt uit in twee plannen

In de middag wordt gediscussieerd over wat de deelnemers als grootste obstakel beschouwen voor een genuanceerde en accurate beeldvorming over vluchtelingen. Een rondje langs de deelnemers levert het volgende op:

- Er is een grote scheidslijn tussen mediaproducties over vluchtelingen en mediaproducties door vluchtelingen. Het lijken wel twee gescheiden werelden en er wordt niet of nauwelijks samengewerkt.
- Er is te veel versnippering onder vluchtelingenorganisaties om snel en efficiënt op te treden bij negatieve, onzorgvuldige of onjuiste berichtgeving
- Ook organisaties die daar een rol in zouden kunnen spelen zijn weinig actief. Genoemd worden o.a. het LBR, de werkgroep Media en Migranten (die inmiddels is opgeheven) van de NVJ, On File, maar ook organisaties als Mira Media en VON zouden daarin best wat

actiever mogen zijn.

- Het gebrek aan durf en zelfvertrouwen van vluchtelingenjournalisten beperkt hun slagvaardigheid in de Nederlandse media. Dat is niet alleen een kwestie van taalvaardigheid.
- Nederlandse journalisten zouden beter toegerust moeten worden om om te gaan met de multiculturele samenleving. De scholen voor journalistiek hebben hierin een belangrijke taak.

Enkele deelnemers wijzen erop dat er heel veel gepraat wordt over reageren op de pers, maar dat het niet alleen om reageren gaat, maar ook om zelf initiatieven te nemen.

Voorgesteld wordt om twee plannen uit te werken:

- Oprichten van een werkgroep, platform of organisatie naar het model van de regionale medianetwerken in Engeland, maar dan niet regionaal maar landelijk. Die zou drie taken moeten hebben: 1) monitoren van de media en reageren bij onjuiste berichtgeving, 2) ondersteunen en toerusten van vluchtelingenjournalisten om in de Nederlandse media te kunnen opereren, 3) informeren van Nederlandse journalisten bij berichtgeving over multiculturele of vluchtelingenonderwerpen. Dit zijn taken die bij een aantal organisaties al tot het takenpakket zouden kunnen behoren. Onderzocht zal worden of dit door samen te werken efficiënter en op een bredere schaal kan worden opgepakt. VON en Mira Media zullen hierin het voortouw nemen.
- Onderzoeken of er een mogelijkheid is om een intervisieplatform voor (aanstaande) vluchtelingenjournalisten te creëren. Met name voor het schrijven van opinie-artikelen of achtergrondinformatie. Doel is het zelfvertrouwen en de vaardigheden te vergroten door hetzij gezamenlijk stukken te schrijven, hetzij langs digitale weg op elkaars stukken te reageren. Er zijn recente voorbeelden van dit soort intervisiegroepen in vrouwen- en moslimnetwerken. Ook On-File heeft enige ervaring hiermee. VON en Mira Media maken een concept voorstel en bespreken dit met On File.

Journalistieke trainingen

Er is een groot en gevarieerd aanbod aan trainingen voor mensen die actief willen worden in de media. Dat aanbod strekt zich uit van beginnende vrijwilligers tot vergevorderde professionals. Bekende aanbieders zijn onder andere de media-academie (www.media-academie.nl) en Open studio (www.openstudio.nl) Mira Media maakt vrijwel wekelijks een selectie uit het cursusaanbod en publiceert dat op haar website: www.miramedia.nl; klik door naar studie en beroep, opleidingen.

On-file: asielzoeker ben je niet voor eeuwig - Journalist of schrijver blij je altijd

Een journalist of een schrijver die vlucht neemt veel mee. Vakbekwame nieuwsgierigheid, het vermogen om te vertellen of te schrijven en vaak een gedegen kennis over het land waar hij of zij jarenlang werkte.

On File biedt sinds 1996 een huis aan vluchtelingenjournalisten in Nederland, en sinds 2001 staan de deuren ook open voor buitenlandse schrijvers die hun land ontvlucht zijn. Een aantal vluchtelingenjournalisten was in eigen land ook al actief als schrijver, een aantal gevluchte schrijvers heeft zich vóór of na de vlucht al wel beziggehouden met journalistieke producties. Niet alleen mensen met een verblijfsstatus, maar ook degenen die nog wachten op een beslissing over hun asielerzoek zijn welkom en aangesloten bij On File. Uitgangspunt is dat wie vlucht, niet ophoudt journalist of schrijver te zijn.

On File:

- is vooral een organisatie van en voor vluchtelingenjournalisten en schrijvers;
- brengt Nederlandse media op verzoek graag in contact met hun gevluchte vakgenoten, als bron van informatie over landen van herkomst maar natuurlijk ook als mogelijk nieuwe collega
- organiseert maandelijks een journalisten- en schrijverscafé
- organiseert cursussen: journalistiek schrijven, cameravoering en montage, surfen op het internet
- bezoekt met leden redacties van Nederlandse tijdschriften en kranten, en op verzoek aan uitgevers
- ondersteunt initiatieven van leden en biedt hen de kans teksten te laten redigeren

secretariaat : 020 4279557,

e-mail: office@on-file.nl,

website : www.on-file.nl

Colofon

'Actief zijn in de media' is een uitgave in het kader van het project vluchtelingenlink van Stichting Mondiale Samenleving en Mira Media

Bijdragen: Arnob Chakrabarty (on-file),

Frank Siddiqui, Terry Williams (Mediawise)

Met dank aan: Peter Abspoel (VON) Elvis Iruh (The voice), Zeki Shehu (SMS)

Fotografie: Klaas Fopma/Hollandse Hoogte, Giovanni Massaro, Mediawise, Anat Zuriel

Eindredactie Giovanni Massaro

Redactie-adres: postbus 1234,

3500 BE Utrecht;

info@miramedia.nl

Telefoon: 030-2302240

Website Mira Media: www.miramedia.nl

Website SMS: www.sms-vluchtelingen.nl

Lay-out: studio Voetnoot